

I.

Aš esu Ana. Aš buvau Jėzaus iš Nazareto, Juozapo sūnaus, žmona. Vadinau jį Mylimuoju, o jis mane juokdamasis praminė Mažuoju Griaustiniu. Jis sakė girdėjęs manyje dundant, kai miegojau, lyg griaustinis ataidėtų iš toli, nuo Ciporio slėnio, ar dar toliau, iš už Jordano. Neabejoju, jis kažką girdėjo. Visą gyvenimą manyje nerimo troškimai, naktimis prasiverždami dainomis ir dejonėmis. Tai dėl savo gerumo, dėl kurio labiausiai jį mylėjau, mano vyras širdimi priglusdavo prie manęs ir klausydavosi mums sugulus ant plono šiaudinio demblio. Tai, ką jis girdėjo, buvo mano gyvenimas, maldaujantis gimti.

II.

Mano liudijimas prasideda keturioliktaisiais gyvenimo metais, tą naktį, kai teta mane nusivedė ant prašmatnaus tėvo namo Sepforyje plokščio stogo, nešdamasi apvalų į liną suvyniotą daiktą.

Sekiau paskui ją kopėčiomis nužiūrinėdama paslaptinį ryšulį, pririštą jai prie nugaros lyg naujagimį, niekaip neišspėdama, ką ji slepia. Teta apygarsiai niūniavo hebrajišką dainą apie Jokūbo kopėčias, ir aš nerimavau, kad garsas prisiskverbs pro

namo langų plyšius ir pažadins mano motiną. Ji buvo uždraudusi mudviem kartu lipti ant stogo baimindamasi, kad Jalta prikims man galvą įžūlybių.

Priešingai nei motina, nei visos kitos pažįstamos moterys, mano teta buvo išsimokslinusi. Jos protas buvo neaprepiama laukinė šalis, nesutelpanti savo sienose. Ji peržengdavo visas ribas. Prieš keturis mėnesius teta pas mus atkeliavo iš Aleksandrijos dėl priežasčių, apie kurias niekas nekalbėjo. Nė nenutuokiau, kad tėvas turi seserį, kol vieną dieną ji pasirodė vilkėdama paprastą nedažytą tuniką, išdidžiai tiesiu smulkučiu kūnu, žėrinčiomis akimis. Nei tėvas, nei motina jos neapkabino. Jie paskyrė jai tarnaitės kambarį su langu į viršutinį kiemą, nepaisė mano beriamų klausimų. Ir Jalta vengė mano klausimų. „Tavo tėvas privertė mane prisiekti, kad nekalbėsiu apie praeitį. Jam labiau patiktų, jei manytum, kad nukritau iš dangaus kaip paukščio mėšlas.“

Motina sakė, kad Jalta nepraustaburnė. Bent kartą dėl ko nors sutarėme. Iš tetos burnos plūste plūdo kvapą gniaužiantys, nenuspėjami žodžiai. Tuo man ji labiausiai patiko.

Ši naktis nebuvo pirmoji, kai slapčia nutykinome ant stogo sutemus, norėdamos išvengti smalsių ausų. Susiglaudus po žvaigždėmis, teta man pasakodavo apie Aleksandrijos žydaites, rašiusias ant medinių lentelių su daugybe vaško lakštų – tokius išradimus vargiai galėjau įsivaizduoti. Ji pasakojo istorijas apie tenykštes žydes, kurios vadovavo sinagogoms, mokėsi pas filosofus, rašė poeziją, buvo namų savininkės. Apie Egipto karalienes. Faraones. Didžiąsias deives.

Jei Jokūbo kopėčios siekė iki pat dangaus, ten pat tiesėsi ir mūsiškės.

Jalta nugyveno ne daugiau kaip keturis su puse dešimtmečio, bet jos rankos jau buvo gumbuotos ir išsikraipiusios. Oda raukšlėjosi ant skruostų, dešinė akis padubusi, it būtų nuvytusi. Nepaisant to, pakopomis ji judėjo vikriai – it gracingas lipantis

voras. Žvelgiau, kaip ji perlipusi per viršutinį skersinį užkopia ant stogo, ryšulys ant nugaros maskatuoja į šalis.

Įsitaisėme ant žolės demblių viena priešais kitą. Buvo pirmoji tišrėjaus mėnesio diena, bet šalti rudens lietūs dar nebuvo prasidėję. Virš kalvų lyg ugnelė žibėjo mėnulis. Dangus giedras, juodas, pilnas kibirkščių. Virš miesto nuo užkurtos ugnies maistui gaminti kilo pitos ir dūmų kvapai. Degiau iš nekantrumo norėdama sužinoti, ką teta paslėpė ryšulyje, bet ji tik žvelgė į tolį netardama nė žodžio, ir aš prisiverčiau laukti.

MANOSIOS įžūlybės slėpėsi drožinėtoje kedro skrynioje kambario kampe: papirusų ritiniai, pergamentai ir šilko atraižos, visi išmarginti mano tekstais. Ten glūdėjo nendrinės plunksnos, galąsti skirtas peilis, kiparisinė rašymo lentelė, rašalo indeliai, dramblio kaulo paletė ir keli tėvo iš rūmų parnešti brangūs pigmentai. Pigmentų dabar beveik neliko, bet jie žėrėjo tądien, kai atvėriau skrynią Jaltai.

Mudvi su teta stovėjome gėrėdamosi tuo puikiu reginiu, netardamos nė žodžio.

Ištiesusi ranką ji iš skrynios ištraukė pergamentus ir ritinius. Prieš jai atvykstant buvau pradėjusi užrašinėti Šventraščių matriarchių istorijas. Klausantis rabinų galima pamanyti, kad vienteliai verti paminėti – Abraomas, Izaokas, Jokūbas ir Juozapas... Dovydas, Saulius, Saliamonas... Mozė, Mozė, Mozė. Kai pagaliau galėjau pati skaityti Šventraščius, atradau (tik pamanyk!), kad būta ir moterų.

Užvis liūdniausia lemtis – būti nepaisomoms, pamirštom. Daviau sau priesaiką įamžinti jų laimėjimus ir išaukštinti pasiekimus, kad ir kokius nedidelius. Būsiu prarastų istorijų metraštininkė. Būtent tokios drąsos motina negalėjo pakęsti.

Tądien, kai atvėriau skrynią Jaltai, buvau užbaigusi Ievos, Saros, Rebekos, Rachelės, Lėjos, Zilpos, Bilhos ir Esteros isto-

rijas. Bet dar tiek daug likę užrašyti – Juditos, Dinos, Tamaros, Mirjamos, Deboros, Rūtos, Hanos, Batšebos, Jezabelės.

Įsitempusi, sulaikiusi kvapą stebėjau, kaip teta peržiūrinėja mano bandymus.

– Kaip ir maniau, – tarė ji švytinčiu veidu. – Esi dosniai Dievo apdovanota.

Kokie žodžiai.

Iki tos akimirkos maniau, kad esu tiesiog keista – gamtos klaida. Nepritapėlė. Nelemtis. Seniai mokėjau skaityti ir rašyti, turėjau neįprastų gebėjimų iš žodžių sukurti istorijas, išsifruoti kalbas ir tekstus, suvokti paslėptas prasmes, galvoje sutalpinti prieštaringas idėjas.

Mano tėvas Motiejus, mūsų tetracho Erodo Antipo vyriausiasis raštininkas ir patarėjas, sakė, kad mano gabumai labiau pritinkantys pranašams ir mesijams, vyrams, perskyrusiems jūras, stačiusiems šventyklas ir kalbėjusiems su Dievu ant kalnų viršūnių, ar bent jau bet kokiam paprastam Galilėjos vyrui. Jis leido man skaityti Torą tik tada, kai savarankiškai išmokusi hebrajų kalbą to melste išmeldžiau. Nuo aštuonerių metų prašiau gauti mokytojų, kad mane lavintų, ritinių, kuriuos galėčiau skaityti, papirusų, ant kurių galėčiau rašyti, dažų rašalams sumaišyti, ir jis dažnai nusileisdavo – nežinojau, ar iš susižavėjimo, silpnumo, ar iš meilės. Mano troškimai jį trikdė. Negalėdamas jų nuslopinti, į juos rimtai nežiūrėdavo. Jis mėgo sakyti, kad vienintelis berniukas šeimoje yra mergaitė.

Tokiam sunkiam vaikui reikėjo paaiškinimo. Tėvas teigė, kad Dievui mane kuriant motinos gimdoje kažkas atitraukęs jo dėmesį ir jis per klaidą suteikęs man gabumą, skirtą kokiam nors vargšui berniukui. Nežinau, ar jis suprato, kaip užgaulu Dievui priskirti tokią šiurkšnią klaidą.

Motina tikėjo, kad kalta Lilita, demonas su pelėdos nagais ir dvėseną mintančio paukščio sparnais, ieškanti naujagimių

kūdikių, kad nužudytų arba, kaip mane, subjaurotų nenatūraliais polinkiais. Atkeliavau į šį pasaulį pliaupiant smarkiam žiemos lietui. Kūdikius priimančios senės atsisakė eiti laukan, nors jas kvietėsi mano aukšto rango tėvas. Paklaikusi motina sėdėjo ant gimdymo kėdės be nieko, kas galėtų apmalšinti jos skausmą ar deramomis maldomis ir amuletais apsaugoti mus nuo Lilitos, tad jos tarnaitėi Šiprai teko mane maudyti vyne, vandenyje, druskoje ir alyvuogių aliejuje, suvystyti ir paguldyti į lopšį Lilitai rasti.

Tėvų pasakojimai prasiskverbė man į pačias kūno ir kaulų gelmes. Man nebuvo atėję į galvą, kad sugebėjimai man buvo skirti, kad Dievas *ketino* mane apdovanoti tokiomis dovanomis. Mane, Aną, mergaitę neklusniomis juodomis garbanomis ir lietaus debesų spalvos akimis.

NUO STOGŲ šalimais sklido balsai. Raudėjo vaikas, bliovė ožka. Galiausiai Jalta ištraukė iš už nugaros ryšulį ir išvyniojo liną. Ji lėtai vyniojo sluoksnius spindinčiomis akimis, vis dirščiodama į mane.

Teta kilstelėjo ryšulio turinį. Kalkakmenio dubuo, žėrintis ir apvalus, tobula pilnatis.

– Atsivežiau dubenį iš Aleksandrijos. Noriu, kad jį turėtum.

Jai įduodant dubenį man į rankas, kūnu nusirito virpuly. Delnais perbraukiau lygų paviršių, plačią ertmę, švelnius akmens užraitus.

– Ar žinai, kas yra užkeikimų dubuo? – paklausė teta.

Papurčiau galvą. Tik žinojau, kad tai turėtų būti itin didingas daiktas, per daug pavojingas ar stebuklingas, kad galėtum parodyti kur nors kitur, o ne tamsoje ant stogo.

– Mes, moterys, Aleksandrijoje juos pasitelkiame maldai. Juose įrašome slapčiausias maldas. Štai taip. – Įkišusi pirštą į dubenį ji vinguriavo palei kraštus. – Kiekvieną dieną sudai-

nuojame malda. Dainuodamos lėtais ratais sukame dubenį ir žodžiai atgiję nuskrieja link dangaus.

Žvelgiau į dubenį negalėdama ištarti nė žodžio. Toks didin-gas, toks pritvinęs slaptų galių.

– Dubens dugne nupiešiamo savo atvaizdą, kad Dievas žino-tų, kieno tai malda, – pridūrė ji.

Išsižiojau. Juk teta tikrai žinojo, kad joks dievobaimingas žydas nežvelgs į žmonių ar gyvūnų atvaizdus, ką jau kalbėti apie jų kūrimą. Tai draudė antrasis Dievo įsakymas. *Nedirbsi sau drožinio nei jokio paveikslo, panašaus į tai, kas yra aukštai danguje, čia, žemėje, ir vandenyse po žeme.*

– Užrašyk savo malda dubenyje, – tarė man teta. – Bet būk atsargi, ko prašai, nes tikrai gausi.

Įsižiūrėjau į indo ertmę ir akimirką jis pasirodė besas dan-gaus skliautas, aukštyn kojomis apverstas žvaigždėtas kupolas.

Kai pakėliau galvą, Jaltos akys žvelgė į mane.

– Vyro Šventų Švenčiausiojoje yra Dievo įstatymai, bet mo-ters – tik troškimai, – tarė ji. Patapšnojusi plokščią kaulą man virš širdies ji ištarė įpareigojimą, ir jį išgirdus krūtinėje tvykste-lėjo liepsna. – Rašyk tai, kas čia, viduje, tavo vidinėje Šventų Švenčiausiojoje.

Pakėlusį ranką priliečiau kaulą, ką tik tetos pabudintą, įnir-tingu mirksėjimu siekdama suturėti jausmų pliūpsnį.

Mūsų vienintelis tikrasis Dievas gyveno Jeruzalės Šventy-klos Šventų Švenčiausiojoje, ir aš buvau tikra, kad teigti tokią vietą esant žmonių viduje yra bedieviška, o dar blogiau – sakyti, kad tokių mergaičių kaip aš troškimuose gali būti bent kruope-lė dieviškumo. Tai buvo gražiausia, nedoriausia šventvagystė, kokią tik kada buvau girdėjusi. Tąnakt iš džiaugsmo negalėjau sudėti nė bluosto.

Mano lova buvo bronzinių kojų iškelta virš grindų, nuklota tamsiai raudonai ir geltonai dažytais pagalvėmis, prikimšto-mis šiaudų, plunksnų, kalendrų bei mėtų, ir aš minkštai gulėjau

tuose kvapuose dar ilgai po vidurnakčio mintyse kurdama maldą, bandydama neapbrėpiamą jausmą sudėti į žodžius.

Pakirdusi prieš aušrą nusėlinau balkonu, kybančiu virš pagrindinio aukšto, basomis kojomis žengdama be lempos, patyliukais praeidama pro kambarius, kuriuose miegojo mano šeima. Akmeniniais laiptais žemyn. Per priėmimo menės portiką. Perėjau viršutiniu kiemu atsargiai dėdama pėdas, lyg eičiau žvirgždu, baimindamasi pažadinti netoliese miegančius tarnus.

Mikva¹, kur prausdavomės laikydamiesi tyrumo įstatymų, buvo įrengta drėgnoje ir šaltoje patalpoje po namu, pasiekiamą tik iš žemutinio kiemo. Nusileidau rankomis čiuopdama akmeninę sieną. Vandeniui kanale lašant vis garsiau ir tamsai sklaidantis, įžiūrėjau baseino kontūrus. Buvau įgudusi atlikti ritualinį apsiplovimą tamsoje – ateidavau į mikvą nuo pirmojo kraujavimo, kaip reikalavo mūsų religija, bet naktį, slapta, nes dar neprisipažinau motinai savo moterystės. Kelis mėnesius skudurėlius užkasdavau prieskoninių žolelių sode.

Bet šįkart į mikvą atėjau ne dėl moteriškų priežasčių, o ketindama pasiruošti rašymui dubenyje. Užrašyti maldą – milžiniškas, šventas darbas. Pats rašymo veiksmas iššaukdavo jėgas, dažnai dieviškas, bet kartais nepastovias, jos prisismelkdavo į laiškus ir rašalu perteikdavo paslaptinę gyvybę įkvepiančią jėgą. Argi talismane išraižytas palaiminimas nesaugojo naujagimio, o įrėžtas užkeikimas – kapo?

Nusimetusi drabužių nuoga atsistojau ant viršutinio laiptelio, nors maudytis buvo įprasta su apatiniais. Troškau būti apsinuočiusi. Nenorėjau, kad kas stotų tarp manęs ir vandens. Paprašiau Dievo padėti man tapti tyrai, kad galėčiau savo maldą užrašyti šviesiu protu ir širdimi. Tada žengiau į mikvą. Suspurdėjau po vandeniu kaip žuvis ir išnirau gaudydama orą.

1 *Mikváh* (hebr.) – tekančio vandens baseinas judėjų pirtyse, naudojamas ritualiniam apsiprausimui. (Čia ir toliau vertėjos pastabos.)

Grįžusi į savo kambarį apsivilkau švarią tuniką. Pasiėmiau užkeikimų dubenį, rašymo reikmenis ir uždegiau aliejines lempas. Aušo rytas. Blausi melsva šviesa užliejo kambarį. Mano širdis buvo sklidinai pripildyta taurė, besiliejanti pervirš.

III.

Atsisėdusi sukryžiuotomis kojomis ant grindų ėmiau dubenyje vinguriuoti mažytes raides naujai pasmailinta nendrine plunksna ir juodu rašalu, kurio pati susimaišiau iš krosnies pelenų, sakų ir vandens. Metus ieškojau geriausio sudėtinių dalių derinio, kiek tiksliai reikia deginti malkas, kokio augalo sakai tinkami, kad rašalas nesušoktų gumulais, ir štai rašalas lipo prie kalkakmenio nenubėgdamas ir netepdamas, švytėdamas kaip oniksas. Aitrus dūmais atsiduodantis rašalo kvapas užpildė kambarį ir mano šnervės ėmė degti, o akys – ašaroti. Įkvėpiau jo kaip smilkalų.

Galėjau užrašyti daugybę slaptų maldų. Keliauti į tą vietą Egipte, kurią teta man padėjo įsivaizduoti. Kad brolis grįžtų pas mus namo. Kad Jalta visą gyvenimą liktų su manimi. Kad vieną dieną ištekėčiau už vyro, mylėsiančio mane tokią, kokia esu. Vietoj to užrašiau maldą, glūdinčią pačiose širdies gelmėse.

Lėtais, pagarbiais judesiais brėžiau kiekvieną graikišką raidę, tarsi mano rankos statytų mažytes rašalo šventyklas Dievui įsikurti. Rašyti dubenyje buvo sunkiau, nei įsivaizdavau, bet atkakliai tęsiau darbą pridėdama puošmenų, būdingų tik man: plonyčiai brūkštelėjimai viršun, stori rėžiai žemyn, išraitymai ir spiralės sakinių gale, taškai ir apskritimai tarp žodžių.

Kieme girdėjau mūsų tarną, šešiolikmetį Lavį, spaudžiant alyvuoges, ritmingą girnapusę aidint nuo akmeninio grindinio, o jam baigus – balandį ant stogo, pasveikinantį pasaulį plonyčiu balseliu. Tas paukščiukas mane padrąsino.

Sušvito saulė, dangus blyško, rausvai auksinė jo spalva virto balsvai auksine. Namie nesigirdėjo nė garso. Jalta retai keldavosi prieš vidurdienį, bet šiuo metu Šipra jau būtų atnešusi duonos ir lėkštę figų. Motina būtų išdygusi mano kambaryje, pasirengusi mane varinėti. Ji susirauktų išvydusi rašalus, priekaištautų, kad priėmiau tokią įžūlią dovaną, apkaltintų Jaltą, kad toji man ją įteikusi be jos leidimo. Neturėjau supratimo, kodėl ji dar nepasirodė manęs uiti, kaip kasdien.

Beveik užbaigusi maldą, viena ausimi klausiausi ateinant motinos, kita – grįžtant brolio Judo. Daug dienų jo nematėme. Sulaukęs dvidešimties, jis privalejo surimtėti ir ieškoti žmonos, bet mieliau varydavo tėvą iš proto susidėdamas su radikalais, agituojančiais prieš Romą. Jis ir anksčiau iškeliudavo su zelotais, bet niekada taip ilgai, kaip dabar. Kasryt vildavau si išgirsti jį trepsintį per vestibulį, alkaną ir išvargusį, atgailaujantį, kad privertė mus šitaip jaudintis. Bet Judas niekada neatgailavo. Ir šis kartas buvo kitoks – visi tai žinojome, bet nesakėme. Kaip ir aš, motina baiminosi, kad jis galop visam laikui prisijungė prie Simono ben Gioro, niršiausio iš fanatikų. Buvo kalbama, kad jo vyrai užpuldavę Erodo Antipo samdinių būrelius bei karvedžio Varo romėnų karius ir perrėždavę jiems gerklės. Jie puldinėdavę ir turtingus keliautojus kelyje į Kaną, jų pinigų išdalydavę vargšams, bet gerklės palikdavę nepaliestas.

Judas buvo mano netikras brolis, motinos pusseserės sūnus, bet dvasia jis man buvo artimesnis nei tėvai. Jausdamas, kokia augdama jaučiuosi atskirta ir vieniša, jis dažnai pasiimdavo mane kartu klajoti terasinėmis kalvomis už miesto, ir mudu laipiodavome laukus skiriančiomis akmeninėmis sienomis, stebindami mergaites, ganančias avis, skinančias vynuoges ir alyvuoges. Šlaituose buvo apstu olų nelyg korių, ir mes jas tyrinėdavome, šūkaudavome savo vardus į jų žiojinčias ertmes, klausydavomės mums juos atkartojančio balso.

Neišvengiamai su Judu atsidurdavome prie romėnų akveduko, tiekiančio miestui vandenį, ir ten papratome svaidyti akmenis į kolonas tarp arkų. Mudviem stoviniuojant to milžiniško romėnų stebuklo šešėliuose, – jam buvo šešiolika, man dešimt metų, – Judas pirmą kartą papasakojo apie maištą Sepforyje, atėmusį iš jo tėvus. Apsupę du tūkstančius maištininkų, įskaitant jo tėvą, romėnų kariai juos nukryžiuavo, pakeles nustatydami kryžiais. Motiną pardavė į vergiją su kitais miesto gyventojais. Vos dvejų Judas buvo priglobtas Kanoje, vėliau jo pasiimti atvyko mano tėvai.

Jie pasirašę sutartį jį įsivaikino, bet Judas niekada nepriklasė mano tėvui, tik motinai. Kaip ir kiekvienas dievotas žydas, brolis nekentė Erodo Antipo dėl susimokymo su Roma ir siuto, kad mūsų tėvas tapo artimiausiu Antipo patarėju. Galilėjos gyventojai amžiais rezgė maištą ir laukė išlaisvinsiančio juos iš Romos Mesijo, ir mano tėvui teko patarinėti Antipui, kaip juos apraminti, tuo pat metu išsaugant lojalumą jų engėjui. Bet kam tai būtų sudėtinga užduotis, bet ypač mūsų tėvui, kurio žydiškumas buvo nepastovus it lietūs. Jis laikėsi šabo, bet atsainiai. Jis lankėsi sinagogoje, bet išeidavo prieš rabinui imant skaityti Šventraštį. Jis leisdavosi į ilgas piligrimines keliones į Jeruzalę per Pesachą ir Sukotą, bet su siaubu. Jis laikėsi mitybės įstatymų, bet į mikvą eidavo tik tada, kai pamatydavo lavoną ar žmogų nesveika oda arba atsisėdavo ant kėdės, kurią ką tik paliko kraujuojanti motina.

Nerimavau dėl tėvo saugumo. Šįryt jis išėjo į rūmus lydimas dviejų Erodo Antipo karių, idumėjų samdinių saulėje žvilgančiais šalmais ir trumpais kardais. Kariai jį ėmė lydėti nuo praėjusios savaitės, kai gatvėje tėvą apspjovė vienas iš Simono ben Gioro zelotų. Dėl šio įžeidimo tėvas su Judu siaubingai susiginčijo, riksmų audra nuo vestibulio sklido į viršutinius kambarius. Tą pačią naktį brolis dingo.

Apnikta šių neramių minčių apie motiną, tėvą ir Judą, per stipriai spustelėjau plunksną, šioji nuvarvėjo į dubenį, dugne liko juodas rašalo lašas. Įsispoksojau į jį apimta siaubo.

Atsargiai teptelėjau rašalą skudurėliu, palikdama bjaurią pilką dėmę. Tik dar labiau sugadinau. Užsimerkiau, kad nusi-raminčiau. Galiausiai sutelkiau dėmesį į maldą ir paskutinius kelis žodžius užrašiau susikaupusi.

Plunksnomis pavėdavau rašalą, kad greičiau džiūtų. Tada, kaip buvo mokiusi Jalta, dubens dugne nupiešiau mergaitės figūrą. Pavaizdavau ją aukštą, ilgomis kojomis, lieкну liemeniu, mažomis krūtėmis, kiaušinio formos veidu, didelėmis akimis, plaukais nelyg vijokliai, tankiais antakiais, burna it vynuoge. Jos rankos buvo iškeltos, maldaujančios – *prašau, prašau*. Bet kas būtų supratęs, kad toji mergaitė – tai aš.

Nuvarvėjusio rašalo dėmė kybojo virš mergaitės galvos tarsi tamsus debesėlis. Ją pamačiusi susiraukiau, tariau sau, kad tai nieko nereškia. Ji nieko nepranašavo. Akimirką atitrūkęs dėmesys, ir tiek, bet nerimas vis tiek neapleido. Šiek tiek po dėme, virš mergaitės galvos, nupiešiau balandį. Jo sparnai apgaubė ją tarsi padangtė.

Atsistojusi nusiešiau užkeikimų dubenį prie aukšto lango, kur krito šviesos ruožai. Ratu apsukau dubenį žvelgdama į jame atgyjančius, link kraštų nuvilnijančius žodžius.

Viešpatie Dieve, išgirski mano maldą, maldą
iš širdies gelmių. Palaiminki didybę manyje,
kad ir kaip jos bijočiau. Palaiminki mano nendrinę
plunksną ir rašalus. Palaiminki žodžius,
kuriuos rašau. Tegu jie tavo akims bus gražūs.
Tegu jie bus regimi akims, kurios dar negimusios.
Kai virsiu dulkėmis, virš mano kaulų giedoki
šiuos žodžius: ji buvo balsas.

Žvelgiau į maldą, mergaitę ir balandį, ir krūtinėje suspurdėjo jausmas – džiaugsmo pliūpsnis, lyg paukščių būrys vienu sykiu pakiltų nuo medžių.

Norėjau, kad Dievas pastebėtų, ką padariau, ir prabilėtų iš viesulo. Troškau, kad jis pasakytų: *Ana, matau tave. Esi palaima mano akims*. Bet pasitiko tik tyla.

Man suskubus padėti į vietą rašymo reikmenis, mintyse iškilo antrasis Dievo įsakymas, tarsi galiausiai jis būtų prabilęs, bet ne tai, ką norėjau išgirsti. *Nedirbsi sau drožinio nei jokio paveikslo, panašaus į tai, kas yra aukštai danguje, čia, žemėje, ir vandenyse po žeme*. Sakoma, Dievas pats užrašęs šiuos žodžius ant akmeninės plokštės ir perdavęs Mozei. Negalėjau įsivaizduoti, kad jis tikrai turėjo mintyje tokį kraštutinumą, bet įsakymo buvo griežtai laikomasi siekiant išlaikyti Izraelį tyrą ir atskirą nuo Romos. Tuo pradėtas matuoti lojalumas.

Sustingau. Kūnu nuvilnijo šaltis. *Žmones mirtinai užmėtydavo akmenimis už kūrimą atvaizdų, paprastesnių nei mano nupieštasis*. Susmukdama ant grindų nugara atsišliejau į kedro skrynios tvirtybę. Praėjusį vakarą, tetai prisakius pavaizduoti save dubenyje, išpėjimas dėl drožinių ir paveikslų kelias akimirkas man nedavė ramybės, bet numojau į jį ranka apakinta pasitikėjimo savimi. Nepagalvojau apie pasekmes, o dabar man pasidarė silpna.

Nebijojau būti užmėtyta akmenimis – tiek toli niekada nebūtų nueita. Užmėtymai akmenimis vykdavo Galilėjoje, net Sepforyje, bet ne čia, graikams prielankiuose tėvo namuose, kur buvo svarbu ne laikytis judėjų įstatymų, bet sudaryti *vaizdą*, kad jų laikomasi. Ne, aš baiminausi, kad jei mano atvaizdą atras, dubenį sunaikins. Bijojau, kad atims brangųjį skrynios turtą, kad tėvas galiausiai paklaūšęs motinos uždraus man rašyti. Kad pyktį jis nukreips į Jaltą, gal net ja atsikratys.

Prispaudžiau rankas prie krūtinės lyg norėdama atviršti atgal į tą, kas buvau praėjusią naktį. Kur toji, sukūrusi maldą,

kurios mergaitės nedrįstų atkartoti? Kur toji, įžengusi į mikvą? Kas uždegė lempas? Kas tikėjo?

Užrašiau tetos papasakotas istorijas apie mergaites ir moteris Aleksandrijoje bijodama, kad ir jos bus prarastos, ir štai dabar tarp savo ritinių ieškojau jų tol, kol radau. Ištiesiau ritinius ir skaičiau. Man šios istorijos suteikė drašos.

Tarp skudurų radau lino atraizą. Užmečiau ją ant dubens, kad atrodytų kaip naktinis puodas, ir užkišau po lova. Motina nė negalvotų prisiartinti. Tai dėl jos šnipės Šipros turėjau nerimauti.

IV.

Motinos vardas Hadara reiškia grožybę, ir šį vardą ji kiek įmanydama stengėsi pateisinti. Ji įžengė į kambarį vilkėdama smaragdų spalvos suknią ir savo prašmatniausią karneolio vėrinį, lydima Šipros, apsikrovusios prabangiais apdarais ir galybe krepšelių su papuošalais, šukomis ir akių dažais. Ant viršaus pūpsojo medaus spalvos sandalai su mažučiais varpeliais, prisiūtais prie dirželių. Net tarnaitė Šipra vilkėjo savo geriausią apsiaustą ir mūvėjo drožinėtą kaulo apyrankę.

– Netrukus eisime į turgų, – pranešė motina. – Ir tu mus lydėsi.

Jei ne tokia skubi misija, ji būtų pastebėjusi, kaip dirsteliu į dubenį po lova, ir pasidomėjusi, į ką taip žiūriu. Bet jos smalsumas nebuvo sužadintas, ir lengviau atsidususi iš pradžių nekėliau klausimo, kam reikia šitaip išsipustyti į turgų.

Šipra nuvilko mano apdarą ir pakeitė jį balta lino tunika, gausiai išsiuvinėta sidabriniais siūlais. Klubus man apvijo tamsiai mėlyna juosta, pėdas apmovė melodingaisiais sandalais, liepė stovėti nejudant, kol rudą veidą šviesino kreida ir miežių miltais. Šipra atsidavė lėšiais ir porais, o man pasisukus, žnybtelėjo ausies spenelį. Treptelėjau koja, ir varpelis suskambėjo.